

> Retouradres Postbus 40225 8004 DE Zwolle

ProRail B.V.

Postbus 2038
3500 GA UTRECHT

Datum 22 maart 2023
Betreft Beslissing op aanvraag

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 40225
8004 DE Zwolle
www.rvo.nl

T 088 042 42 42
wnb@rvo.nl

Onze referentie
5190027928704

Kenmerk
WNB/2023/014.toek

Bijlagen
5

Geachte [REDACTED],

Op 20 maart 2023 heeft u een ontheffing aangevraagd. Ik heb uw aanvraag met de aanvullingen van 21 maart 2023 beoordeeld. In deze brief licht ik dit nader toe en leest u wat mijn beslissing is.

Inhoud aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'Acuut herstel spoortalud Stavoren-Molkwerum', gelegen in de gemeente Súdwest Fryslân. Het project betreft enerzijds het spoedig uitvoeren van herstelwerkzaamheden aan het spoor op plaatsen waar dassen momenteel het spoortalud ernstig ondermijnen. Betreffende herstelwerkzaamheden bestaan uit het afgraven van een tweetal dassenburchten, het tijdelijk verwijderen van bovenbouw (dwarsliggers en spoorstaven), en het opnieuw opbouwen van het spoor. Ook wordt ter hoogte van een dassenburcht (bij spoorkilometer 46.15) een damwand geplaatst, en het spoor plaatselijk hersteld met behulp van een Windhoff- of stopmachine. Anderzijds worden elders op het traject Molkwerum-Stavoren ook structurele maatregelen genomen ter voorkoming van aanvullende graverij door de das die de spoorveiligheid zouden kunnen beïnvloeden.

U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.10, lid 1, sub a en sub b van de Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de das (*Meles meles*).

Besluit

Ik verleen u voor de periode van 22 maart 2023 tot en met 30 november 2023 ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.10, lid 1, sub a en sub b van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijke doden¹ en vangen van de das, en het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de das.

De overwegingen die ten grondslag hebben gelegen aan dit besluit worden in bijlage 1 toegelicht.

¹ Dit is enkel op de burchtlocatie bij spoorkilometer 46.15 van toepassing

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

Datum
22 maart 2023

Onze referentie
5190027928704

- a. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen verleend.
- b. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
- c. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die vallen onder de bevoegdheid van onze minister conform artikel 1.3 van de wet.
- d. Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft enerzijds het spoortracé ter hoogte van spoorkilometer 45.8-45.9 en 46.15 (geocode 008) daar waar spoedige herstelwerkzaamheden noodzakelijk zijn. Eén en ander zoals is weergegeven door middel van de figuren 1, 3 en de figuur op bladzijde 8 van het bij de aanvraag gevoegde document 'Memo ontheffing Acut herstel spoortalud Stavoren-Molkwerum' ontvangen op 20 maart 2023 (bijlage 2 bij dit besluit). Anderzijds ziet de ontheffing, voor wat betreft het uitvoeren van structurele graafwerkende maatregelen, toe op het overig tracédeel gelegen tussen spoorkilometer 44.9-50.0. Eén en ander zoals indicatief is weergegeven door middel van de beide figuren ontvangen op 21 maart 2023 (bijlage 3 bij dit besluit).
- e. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift b noodzakelijk zijn.
- f. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- g. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- h. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar het bevoegd gezag te zenden.

Specifieke voorschriften

- i. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven op pagina 3 tot en met 11 van het bij de aanvraag gevoegde document 'Memo ontheffing Acut herstel spoortalud Stavoren-Molkwerum' ontvangen op 20 maart 2023 (bijlage 4 bij dit besluit) aangevuld met de brieven met aanvullende informatie ontvangen op 21 maart 2023 (bijlage 5 bij dit besluit).
- j. Bij het afgraven van de burchten ter hoogte van spoorkilometer 45.8 en 45.9 dient naast een ecologisch deskundige ook standaard een dierenarts aanwezig te zijn omwille van het (tijdig) kunnen verdoven van aanwezige dassen.

- k. U dient na afronding van de in voorgenoemde memo beschreven stappen 1 tot en met 3 uit het dassenplan, eveneens ook elders op het spoortracé gelegen tussen spoorkilometer 44.9-50.0 preventieve, graafwerende, maatregelen te treffen in de vorm van damwanden, hekwerken of soortgelijks. Hierbij dient de voortgang erop gericht te zijn de vermelde preventie nog in 2023 uit te voeren. Daarbij staat voorop dat u rekening houdt met de kwetsbare voortplantingsperiode van de das (december-juni) alsook dat overtreding van het verbod op het opzettelijk doden van exemplaren van de das dient te worden voorkomen. Deze ontheffing behelst geen ontheffing van het verbod op opzettelijk doden voor wat betreft de preventieve, graafwerende maatregelen die worden getroffen tussen spoorkilometer 44.9-50.0.
- l. U dient ecologische monitoring uit te voeren. Deze monitoring behelst:
1. Monitoring naar de effectiviteit van de getroffen voorzieningen (memo stappen 1 tot en met 3) en zo nodig aanvullende maatregelen te treffen om de voorzieningen naar behoren te kunnen laten functioneren;
 2. Monitoring naar c.q. verscherpt toezicht op nieuwe graverij op het spoortracé gelegen tussen spoorkilometer 44.9-50.0 daar waar nog geen preventieve maatregelen zijn getroffen en daarop ook tijdig te acteren om gevolgschade te voorkomen.
- m. Een verslag van voorgenoemde monitoring dient u aan het eind van de looptijd van dit besluit aan RVO aan te bieden, of zoveel eerder mocht de situatie daar aanleiding toe geven.
- n. Daar waar u, anders dan de in voorgenoemde memo beschreven dassenburchten/natuurwaarden, andere beschermde natuurwaarden aantreft die door uw planvoornemen – inclusief die betrekking hebben op het graafwerend inrichten van het spoortracé gelegen tussen spoorkilometer 44,9-50.0 - worden aangetast en daarmee een aanvullende overtreding van de Wet natuurbescherming tot gevolg hebben, dient u hiervoor een aanvullende ontheffing aan te vragen voor zover de gedragscode van ProRail daarbij niet in een vrijstelling voorziet.

Overige voorschriften

- o. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de soort waarvoor ontheffing is verleend.
- p. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte te worden gesteld.
- q. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn, een verzoek tot verlenging van de ontheffing in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

¹ "Onder een ecologisch deskundige verstaan wij een persoon die ecologisch advies verstrekt of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten en die schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis heeft."

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. De datum bovenaan deze brief is de verzenddatum.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl/bezwaar. Kijk onder Digitaal bezwaar indienen en kies voor eBezwaar.

Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

Datum
22 maart 2023

Onze referentie
5190027928704

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval onze referentie en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt onze referentie in de rechter kantlijn van deze brief.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op mijn.rvo.nl. Of neem telefonisch contact met ons op: 088 042 42 42 (lokaal tarief). Uw aanvraag is bekend onder nummer 5190027928704. Gebruik dit nummer als u contact opneemt. Dan kan ik u beter helpen.

Met vriendelijke groet,

De Minister voor Natuur en Stikstof,
namens deze:

Robin Nieuwenkamp
Teammanager Vergunningen Natuur Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Bijlage 1: Overwegingen Wet natuurbescherming

Instandhouding van de das

Artikel 3.10, lid 1, sub a en sub b Wet natuurbescherming

Datum
22 maart 2023

Onze referentie
5190027928704

De das is in het plangebied aanwezig. Op basis van onder andere veldonderzoeken lijkt er sprake te zijn van twee dassenfamilies en daarmee twee territoria. Eén familie kent een verblijfsplaats bij spoorkilometer 46.15, van de andere familie zijn een hoofd- en bijburcht aanwezig bij respectievelijk spoorkilometer 45.8 en 45.9. Het is ook mogelijk dat het slechts één familie betreft. Dit is niet met zekerheid vast te stellen.

Op het traject tussen Stavoren en Molkwerum is tussen spoorkilometer 45.8 en 46.15 op verschillende locaties vergaande activiteit (graverij) van dassen in het spoortalud vastgesteld. Het spoor is in het voorjaar van 2022 verzakt bij spoorkilometer 45.8. Dit is met behulp van een stopmachine hersteld. Vervolgens is het spoor op 24/25 augustus 2022 weer verzakt. Deze verzakking is met behulp van de Windhoff machine hersteld. Op 13 maart 2023 is het treinverkeer tussen Workum en Stavoren stilgelegd aangezien de spoorveiligheid niet meer gegarandeerd kon worden, de kans op verzakkingen was te groot. Het treinverkeer kan pas hervat worden wanneer het spoortalud op de locaties van de burchten hersteld is en de in het talud aanwezige dassenburchten zijn verwijderd.

Om het spoor te herstellen worden de burchten bij spoorkilometer 45.8 en 45.9 afgegraven. Hiervoor dient ook de bovenbouw (dwarsliggers en spoorstaven) tijdelijk verwijderd te worden. Na het afgraven van de burchten wordt het spoor opnieuw opgebouwd.

Bij de burcht bij spoorkilometer 46.15 wordt in de tussenliggende greppel een damwand tot aan het waterpeil (of zo diep als technisch mogelijk is) geperst. Op deze wijze is het mogelijk om dat deel van de hoofdburcht -wat in het (niet spoorse) grondlichaam ligt- grotendeels te behouden en tegelijkertijd te voorkomen dat vanuit dit betreffende grondlichaam opnieuw in de spoorbaan wordt gegraven. Gezien de grootte van dit (niet spoorse) grondlichaam zullen dassen in de toekomst hier tevens voldoende (alternatieve) graafruimte hebben. Daarna wordt het spoor hersteld door middel van een Windhoff- of stopmachine.

Uiteindelijk worden er over het gehele traject tussen spoorkilometer 44.9 en 50.0 graafwerende maatregelen getroffen. Daarvoor is momenteel nog niet alle benodigde informatie voor wat betreft dit traject beschikbaar en zal nog worden aangevuld.

Door de werkzaamheden neemt het aantal burchten/verblijfsplaatsen voor de das af en worden mogelijk exemplaren gedood of gevangen.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de das tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op pagina 3 tot en met 11 van het bij de aanvraag gevoegde document 'Memo ontheffing Acut herstel spoortalud Stavoren-Molkwerum' ontvangen op 20 maart 2023 en de aanvullingen van 21 maart 2023.

Burchtlocaties 45.8 en 45.9

Allereerst worden de dassen in de burchten bij spoorkilometer 45.8 en 45.9 ontmoedigd. Hiervoor wordt bij de burcht bij km 45.9 een casenetgaas vanaf de teen van het talud tot het spoor gelegd over een lengte die de daar aanwezige pijpen omvat. Op de locaties met pijpen zal het gaaswerk worden opengeknipt en na een twee- tot drietal dagen/nachten worden voorzien van een dassenklep (antiterugkeervoorziening). Bij de burcht bij 45.8 is het talud niet geschikt om gaas op aan te brengen. Hier wordt enkel met dassenkleppen gewerkt.

Er is reeds een kunstburcht gerealiseerd in de buurt van de huidige burchten (circa 20-25 meter noordelijk vanaf de huidige burchtlocatie bij km 45.8). Vanwege de nabijgelegen ligging van de kunstburcht ten opzichte van de natuurlijk burchten én het feit dat er reeds een wissel naar de kunstburchtlocatie loopt is het zeer aannemelijk dat ontmoedigde dassen zelfstandig en snel de kunstburcht kunnen en zullen betrekken middels een passieve verhuizing.

De aanwezigheid van het gaas op het talud en de daarbij gepaard gaande werkzaamheden zullen voor sommige dassen mogelijk al voldoende reden zijn om de bestaande pijpen en burchten te verlaten en de kunstburcht te betrekken (Stichting Das&Boom). Daarnaast kunnen ze gedurende deze tussenfase nog tussen de kunst- en hun natuurlijke burcht bewegen en wordt tevens de kans verkleind dat een dassenmoeder zichzelf 'buitensluit' met de jongen nog in het talud. Ná deze tussenperiode zullen op elke pijp dassenkleppen worden gezet. Deze kleppen voorkomen dat dassen weer terug in het talud kunnen keren.

Na de ontmoedigingsfase van één week wordt de burcht zorgvuldig afgegraven. Het ontgraven inclusief aanvoer en afvoer van materiaal vindt vanaf het spoor plaats. Ondanks de ontmoedigingsmaatregelen is het niet uit te sluiten dat er nog dassen aanwezig zijn in de burcht. Gezien de periode is het daarbij ook niet uit te sluiten dat er jonge dassen aanwezig zijn in de burcht. Na elke schep zal de ontstane opening visueel worden gecontroleerd op aanwezigheid van dassen door een ecologisch deskundige. Bij deze graafwerkzaamheden zal volgens u ook een dierenarts aanwezig zijn dan wel direct oproepbaar zijn. Bij het aantreffen van nog aanwezige dassen zal de dierenarts met een stok met verdoving dassen verdoven. De betreffende das zal tijdelijk worden opgevangen in een dassenopvang om eventuele onderkoeling te voorkomen. Nadat is vastgesteld dat de das op voldoende kracht is, zal deze in de omgeving van de kunstburcht weer worden uitgezet. Eventueel aanwezige jongen zullen worden gevangen en separaat van de moederdas worden opgevangen en grootgebracht. Dit om te voorkomen dat de moederdas vanuit stress de jongen doodbijt.

Burchtlocatie 46.15

Bij de burcht bij spoorkilometer 46.15 bent u voornemens om in de tussenliggende greppel een damwand tot aan het waterpeil (of zo diep als technisch mogelijk is) te persen. Op deze wijze is het mogelijk om dat deel van de hoofdburcht -wat in het (niet spoorse) grondlichaam ligt- grotendeels te behouden en tegelijkertijd te voorkomen dat vanuit dit betreffende grondlichaam opnieuw in de spoorbaan wordt gegraven. Ook wordt er bij km 46.15 vanaf het spoor gewerkt om verdere verstoring te voorkomen.

Uiteindelijk worden er graafwerende maatregelen getroffen om dergelijke ingrepen in de toekomst te voorkomen. Om de dassen doorgang te bieden over het spoor wordt, in ieder geval, een drietal faunapassages aangelegd.

Datum
22 maart 2023

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping heb ik in de ontheffing aanvullende voorschriften j., k., l., m. en n. opgenomen. Deze zien toe op de inzet van een dierenarts, nadere eisen omtrent de door RVO spoedig noodzakelijk geachte preventieve maatregelen op het spoortracé tussen kilometer 44.9-50.0 alsook ecologische monitoring.

Onze referentie
5190027928704

Met inachtneming van de door u voorgestelde maatregelen kan de kans op het doden van dassen aanwezig in de burcht bij 45.8 en 45.9 in zoverre worden geminimaliseerd dat daarbij naar mening van RVO geen sprake zal zijn van opzettelijk handelen (eerder incidenten) en daarmee opzettelijk doden. Opzettelijk vangen is bij deze burchten wel aan de orde. Er is dan ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.10, lid 1, sub a van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het opzettelijk vangen van de dieren. Bij burchten 45.8 en 45.9 is reeds een nieuwe verblijfsplaats aangeboden in de vorm van een kunstburcht. Desalniettemin zullen bij 45.8 en 45.9 burchten die dienen als vaste rust- of verblijfsplaatsen geheel verdwijnen, hetgeen een overtreding behelst van artikel 3.10, lid 1 sub b van de Wet natuurbescherming. Bij de burcht bij 46.15 verdwijnt een deel van de burcht, en daarmee een deel van de vaste rust- of verblijfsplaats van de das. De kans is hier reëel dat dassen(jongen) gedood worden door dat zij ingesloten worden door het persen van een damwand. Het is onwaarschijnlijk dat deze dieren zich weer weten uit te graven. Er is hier ook geen ander alternatief aanwezig die de burcht verder ongemoeid laat. Er is bij deze specifieke locatie dan ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.10, lid 1, sub a én sub b van de Wet natuurbescherming. Om deze reden wordt ontheffing verleend.

Staat van instandhouding

De das is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. De staat van instandhouding is relatief gunstig. De das staat als niet 'bedreigd' op de Rode Lijst van Nederlandse zoogdieren (2009).

In het westen van Fryslân, rond het plangebied, is de regionale staat van instandhouding matig, er is geen sprake van een leefgebied met aaneengesloten territoria van dassen. Gezien het gebrek aan geschikte vestigingsplekken zal dat niet snel veranderen. Feitelijk faciliteert het kunstmatig aangebracht en momenteel begroeid talud van de spoordijk de migratie mogelijkheden en de vestigingsmogelijkheden voor de das vanuit het zuidwesten in noordelijke richting. De hiervoor omschreven maatregelen, om de schade voor de das zo goed mogelijk te compenseren en mitigeren, beïnvloeden echter de huidige staat van instandhouding niet. Hoewel niet uitgesloten kan worden dat dassen(jongen) mogelijk worden gedood, maakt de hier beschreven uitvoeringswijze het voortbestaan van de hier aanwezig populatie mogelijk waardoor de lokale staat van instandhouding niet in het geding is en eventuele negatieve effecten op de populatie slechts tijdelijk zijn. Daarbij is van belang dat door de uitvoering van de werkzaamheden het hervatten van de treindienst weer mogelijk wordt.

De gunstige staat van instandhouding van de das komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Datum
22 maart 2023

Andere bevredigende oplossing

De voorgenomen werkzaamheden zijn locatie-specifiek, waardoor er geen alternatieve mogelijkheden bestaan wat betreft de locatie van de ingrepen aan de burchten.

Onze referentie
5190027928704

Er zijn geen mogelijke alternatieve wijze om het talud te herstellen of om het treinverkeer op een andere wijze verantwoord te hervatten. Er is gekozen voor een passieve verhuizing van de dassen, aangezien een actieve verhuizen (gezien de tijdsspanne, het wisselende succes en praktische complicaties rond het spoor) minder geschikt is in deze situatie.

Voor de burcht bij spoorkilometer 46.15 is geen technisch alternatief om én de hoofdburcht te behouden én het doden van dassen met zekerheid te voorkomen. Met de huidige werkwijze kan de hoofdburcht (grotendeels) worden behouden en zullen enkel de mogelijk in het spoortalud aanwezige pijpen worden afgesloten. Voor het plaatsen van een hekwerk is daarbij een open ontgraving noodzakelijk, hekwerk kan namelijk niet -zoals damwand- geperst worden. Vanwege de hoge ligging van het talud bij 46.15 ten opzichte van het waterpeil (het hekwerk zou tot onder de waterspiegel moeten lopen) zou deze ontgraving aanzienlijk zijn waarbij een deel van de niet-spoorse dijklichaam waar de hoofdburcht in zit ook afgegraven zou moeten worden. Vanwege de beperking in ruimte en de wens om de hoofdburcht te behouden is de huidige werkwijze, het persen van een damwand, ecologisch en technisch de meest geschikte werkwijze.

Gezien de risico's op een calamiteit op het betreffende traject is het noodzaak om op korte termijn maatregelen uit te voeren op plaatsen waar momenteel ernstige dassengraverij aanwezig is om verantwoord het treinverkeer te kunnen hervatten waarbij de spoorveiligheid gegarandeerd wordt. Langdurige uitstel van het treinverkeer is gezien het grote openbare belang niet wenselijk. Vanwege dit zwaarwegende belang is daarom gekozen om de werkzaamheden in de kwetsbare periode van de das uit te voeren.

Door de gekozen inrichting en werkwijze wordt schade aan de das zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Belang

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang genoemd in de artikelen 3.8, lid 5, sub b en 3.10, lid 2 van de Wet natuurbescherming 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

Het niet kunnen uitvoeren van de herstelwerkzaamheden zal ertoe leiden dat de dienstregeling niet kan worden hervat. Dit is maatschappelijk zeer ongewenst en

komt daarnaast het lokale en landelijke draagvlak voor bescherming van de das niet ten goede. Ook is niet uitgesloten dat het talud, zelfs bij uit dienst nemen van het spoor, zal verzakken waarbij dassen mogelijk slachtoffer worden.

Door de werkzaamheden wordt het talud hersteld en kan het treinverkeer na de werkzaamheden weer worden hervat. De werkzaamheden voorzien daarbij in het weer in gebruik kunnen nemen van een veilig en goed berijdbaar spoor waar de treinreizigers direct belang bij hebben.

Gelet op het voorgaande ben ik van oordeel dat het belang 'volksgezondheid of de openbare veiligheid' voldoende is om de negatieve effecten op de das die als gevolg van de werkzaamheden optreden, te rechtvaardigen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
22 maart 2023

Onze referentie
5190027928704

Figuur 1 Locatie burchten

Op de burcht ten noorden van het stadion Koudum-Molkwerum bij km 45.8-45.9 hebben van 16 maart 2022 tot 7 mei 2022 2 wildcamera's gestaan. Op de camera's is meerdere malen een passerend dier waargenomen. Het aantal dieren is niet bekend. Op 2 en 6 april is een gravende das waargenomen. Op onderstaande data is er een das waargenomen op de wildcamera:

- 17, 22 maart
- 02, 03, 06, 7, 14, 21, 29, 30 april
- 5 mei

Op basis van meerdere veldbezoeken (o.a. 16 maart, 6 april, 1 juni, 2022), gesprekken met lokale vrijwilligers, historische informatie van stichting Das & Boom en door het benutten van bovengenoemde wildcamera's is een indruk van de huidige situatie verkregen. Het beeld is daarbij dat er waarschijnlijk sprake is van twee separate dassenfamilies waarbij de ene familie huist in de burcht bij 46.15 en de andere in de burchten bij 45.8 en 45.9 gescheiden door weg en vaart. Gezien er geen veelvoud aan mestputjes aanwezig is die de grens tussen dergelijk dicht aanliggende territoria normaliter zouden markeren en afscheiden, is dit echter niet met zekerheid vast te stellen en bestaat ook de mogelijkheid dat hier overlap in zit en de burchten wel onderdeel van één familie zijn.

Werkzaamheden en Dassenplan

Dassenplan bij burchten bij 45.8 en 45.9

De spoorse werkzaamheden behelzen op en rond deze twee locaties het grootschalig afgraven en opnieuw opbouwen van het talud. Hierbij zal waarschijnlijk tijdelijk de bovenbouw (dwarsliggers en spoorstaven) tijdelijk verwijderd moeten worden (zie onderstaand figuur 2).

Figuur 3: locatie kunstburcht (rode ovaal). De sterren geven indicatief de locatie van de burcht met de pijpen weer waarbij een ster voor meerdere pijpen kan staan. Rechtsboven locatie kunstburcht en linksonder basisprincipe kunstburcht

In een vervolgtraject op voorliggende werkzaamheden (zie kopje vervolgstappen) zal het spoortraject tussen Stavoren-Molkwerum graafwerend worden gemaakt in lijn met de eerder ingediende aanvraag en zoals uitgewerkt in 'Altenburg & Wymenga (augustus 2022). *Projectplan toepassing graafwerende maatregelen langs het spoor bij Molkwerum-Stavoren. A&W-notitie: 22-090 #1D*'. In het licht van deze toekomstige werkzaamheden zal vóór de aanleg van de kunstburcht op deze locatie al een deel van het hekwerk worden geplaatst in het weekend van 18 en 19 maart tussen de kunstburcht en spoor (oranje arcering in bovenstaand figuur). Het hekwerk zal daarbij tot op het waterpeil in de grond worden gedrukt dan wel middels een gegraven sleuf in de bodem worden gezet zodat dassen niet onder het hekwerk door het spoortalud kunnen ingraven. Op deze wijze hoeven er in het vervolgtraject geen hekwerkzaamheden meer plaats te vinden rondom de kunstburcht als deze betrokken is en wordt verstoring tegen die tijd voorkomen dan wel geminimaliseerd.

2. Ontmoedigingstraject bestaande burchten 45.8 en 45.9

Ná de aanleg van de kunstburcht zal zo spoedig mogelijk met medewerking van Stichting Das&Boom en na het verkrijgen van de ontheffing van RVO worden gestart met het verdere ontmoedigingstraject. Dit traject is erop gericht om zoveel mogelijk dassen uit het spoortalud te krijgen binnen een termijn van één week. De termijn van één week is in samenspraak met Stichting Das&Boom vastgesteld als reële termijn gezien het openbaar (spoor)belang waarbij de dassen die het talud zouden verlaten daar de tijd voor hebben.

Figuur 5: Impressie zorgvuldig afgraven (bron: MOS-Ecologie)

Bij deze graafwerkzaamheden zal een dierenarts aanwezig zijn dan wel direct oproepbaar zijn. Bij het aantreffen van nog aanwezige dassen zal de dierenarts met een stok met verdoving dassen verdoven. De betreffende das zal tijdelijk worden opgevangen in een dassenopvang om eventuele onderkoeling te voorkomen. Dit zal in overleg met Stichting Das&Boom waarschijnlijk de opvang in Ureterp betreffen. Nadat is vastgesteld dat de das op voldoende kracht is, zal deze in de omgeving van de kunstburcht weer worden uitgezet. Eventueel aanwezige jongen zullen worden gevangen en separaat van de moederdas worden opgevangen en grootgebracht (Stichting Das&Boom/Ureterp). Dit om te voorkomen dat de moederdas vanuit stress de jongen doodbijt.

Ná het doorlopen van de hiervoor beschreven drie stappen van het dassenplan zal het spoor bij 45.8 en 45.9 weer worden herstel/opnieuw worden opgebouwd.

Zoals vermeldt in de hieronder opgenomen paragraaf 'Vervolgstappen' is ProRail voornemens om zo spoedig mogelijk - ná het uitvoeren van het dassenplan en de spoorse herstelwerkzaamheden (stap 1 tot en met 3)- het spoor structureel te beschermen tegen toekomstige graverij (stap 4). Vorig jaar is dit plan reeds beschreven in 'Altenburg & Wymenga (augustus 2022). Projectplan toepassing graafwerende maatregelen langs het spoor bij Molkwerum-Stavoren. A&W-notitie: 22-090 #1D' en ingediend als ontheffingsaanvraag. Samenvattend omvat dit plan het herstel van het spoortalud rondom de bestaande burchten van Stavoren tot en met Molkwerum en het preventief beschermen van het spoor tegen toekomstige graverij middels een hekwerk. Een deel van de hierin opgenomen werkzaamheden zullen daarbij in het kader van het voorliggend acuut spoorherstel reeds uitgevoerd worden. Aangezien het spoor nabij de burchtlocaties 45.8 en 45.9 in het kader van deze werkzaamheden wordt afgegraven en opnieuw wordt opgebouwd is ProRail voornemens om op deze locaties een drietal faunapassages -in lijn met het hiervoor genoemde projectplan en in afstemming met Stichting Das & Boom- alvast aan te leggen. De exacte locatie zal daarbij met Stichting Das & Boom in het veld worden bepaald maar is indicatief weergegeven in figuur 6.

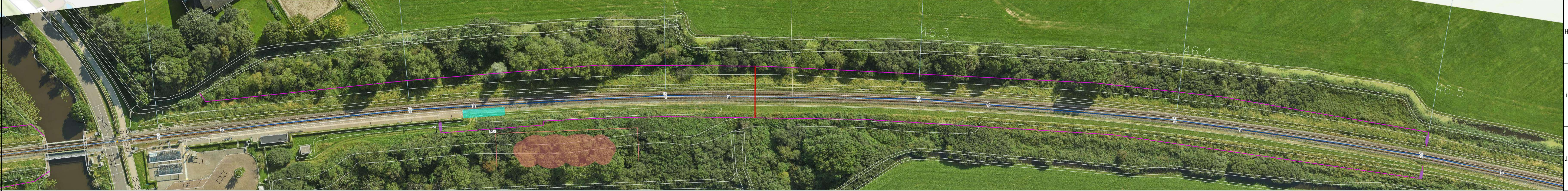
Figuur 6 Indicatieve locaties faunapassages

Vanuit de acute herstelwerkzaamheden wordt rond 46.15 gekeken of de hier voorziene faunapassage ook direct wordt meegenomen in de werkzaamheden. Als dit technisch mogelijk is wordt dat gedaan, zoniet dan wordt dit vanuit het uitrastertraject in het najaar uitgevoerd (zie paragraaf Vervolgstappen).

Voorlopige planning bij 45.8 en 45.9

Doel van de planning is zo snel mogelijk de treinen weer te laten rijden met inachtneming van de tijd die nodig is om ecologisch verantwoord te handelen.

Het ontgraven inclusief aanvoer en afvoer van materiaal vindt vanaf het spoor plaats. Vanaf 14 april vindt in de nabijheid een 9-daagse buitendienststelling plaats voor spoorvernieuwing. Het deel bij de burchten is in deze periode niet bereikbaar. Om het gehele traject op 24 april weer in

Burcht A Burcht B Kunstburcht Raster langs spoor Raster tot GLG	Tijdelijk raster Faunapassage Loopplank Poort Toekomstige peronverlenging (raaivlak)
--	---

4infra

Willemskade 29
8011 AD Zwolle
www.4infra.nl

4infra

4

Proj.nr: 4infra: 42370

Doc. status: Definitief

Naam: AWC

NTI: NTI

Datum: 05-10-2022

05-10-2022

05-10-2022

Deze tekening vervangt:

-

Uitwerking plan
Scopetekening
Molkwerum - Stavoren

Formaat: A1+1
Gescode: 008
Versie: 2.0

Ontwerp

044.900 046.500

05-10-2022

A D-003179

4infra

24

1210041547-42370-2.0 ONT Graafverende maatregelen Molkwerum-Stavoren-B1-1.dwg

De afbeelding is een digitale tekening, de afbeelding is niet te kopiëren of te verspreiden. De afbeelding is niet te kopiëren of te verspreiden. De afbeelding is niet te kopiëren of te verspreiden.

Figuur 1 Locatie burchten

Op de burcht ten noorden van het stadion Koudum-Molkwerum bij km 45.8-45.9 hebben van 16 maart 2022 tot 7 mei 2022 2 wildcamera's gestaan. Op de camera's is meerdere malen een passerend dier waargenomen. Het aantal dieren is niet bekend. Op 2 en 6 april is een gravende das waargenomen. Op onderstaande data is er een das waargenomen op de wildcamera:

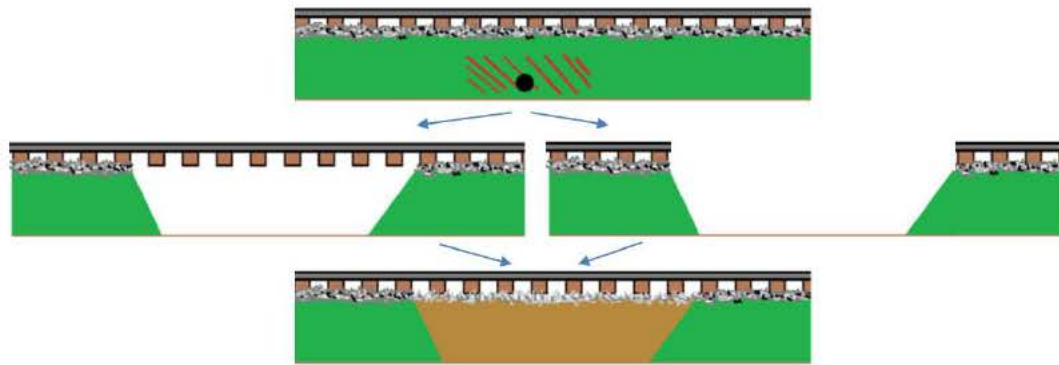
- 17, 22 maart
- 02, 03, 06, 7, 14, 21, 29, 30 april
- 5 mei

Op basis van meerdere veldbezoeken (o.a. 16 maart, 6 april, 1 juni, 2022), gesprekken met lokale vrijwilligers, historische informatie van stichting Das & Boom en door het benutten van bovengenoemde wildcamera's is een indruk van de huidige situatie verkregen. Het beeld is daarbij dat er waarschijnlijk sprake is van twee separate dassenfamilies waarbij de ene familie huist in de burcht bij 46.15 en de andere in de burchten bij 45.8 en 45.9 gescheiden door weg en vaart. Gezien er geen veelvoud aan mestputjes aanwezig is die de grens tussen dergelijk dicht aanliggende territoria normaliter zouden markeren en afscheiden, is dit echter niet met zekerheid vast te stellen en bestaat ook de mogelijkheid dat hier overlap in zit en de burchten wel onderdeel van één familie zijn.

Werkzaamheden en Dassenplan

Dassenplan bij burchten bij 45.8 en 45.9

De spoorse werkzaamheden behelzen op en rond deze twee locaties het grootschalig afgraven en opnieuw opbouwen van het talud. Hierbij zal waarschijnlijk tijdelijk de bovenbouw (dwarsliggers en spoorstaven) tijdelijk verwijderd moeten worden (zie onderstaand figuur 2).

Figuur 2: schematische weergaven ontgraven en heropbouw spoorlichaam

In het kader van deze spoorse werkzaamheden is in samenwerking met Stichting Das&Boom en Altenburg&Wymenga een dassenplan ontwikkeld erop gericht om een alternatief te bieden, zoveel mogelijk dassen uit het talud te krijgen voor het graafwerk aanvangt en het graafwerk zodanig uit te voeren dat de kans op verwonden en doden van nog aanwezige dassen minimaal is. Dit dassenplan omvat 3 stappen:

1. Aanleg kunstburcht

De kunstburcht ten noorden van de watergang -ca. 20-25 meter ten noorden van de burchtlocatie- bij 45.8 wordt aangelegd op grondgebied van ProRail. Vanwege de nabijgelegen ligging van de kunstburcht ten opzichte van de natuurlijk burchten én het feit dat er reeds een wissel naar de kunstburchtlocatie loopt is het daarbij zeer aannemelijk dat -ontmoedigde- dassen zelfstandig en snel de kunstburcht kunnen en zullen betrekken middels een passieve verhuizing. Gezien de tijdsspanne, wisselend succes en praktische complicaties rond het spoor van actieve verhuizing (uitrasteren, afvangen en uitzetten) is bewust gekozen voor een passieve verhuizing.

De burcht zal een langwerpige ovale vorm krijgen in de lengterichting van het spoor. In de burcht worden een zestal kamers gerealiseerd verbonden met buizen. Er zullen eveneens een aantal losse buizen in worden gelegd zodat dassen vanuit hier zelf (kamers) kunnen graven in de toekomst. Drainage buizen en aftopping met drainagezand voorkomt dat de burcht door capillaire werking vochtig wordt en dat regenwater goed doorstroomt. De ingangen zullen aan de westzijde richting het weiland worden gepositioneerd. De burcht zal een omvang van ca. 8-9 meter breed, 18-20 meter lang en 2-2,5 meter hoog worden. De burcht zal qua omvang (hoeveelheid kamers, buizen en nog te vergraven zand) ruimschoots de natuurlijk burchten vervangen (Stichting Das&Boom).

Voor de werkroute naar de locatie zal gebruik worden gemaakt van het spoor (aanvoer zand) en een werkweg die vanuit het noorden wordt aangelegd met rijplaten. Er zal daardoor niet over of in de buurt van de bestaande burcht hoeven te worden gereden of gewerkt. Vanwege de aanvoer-/werkweg, afstand tot bestaande burchten en het feit dat er overdag gewerkt wordt is verstoring van de bestaande burchten niet aan de orde bij deze werkzaamheden. Aanleg van de burcht is om deze reden niet opgenomen in de aanvraag. De aanleg zal plaatsvinden vanaf 20 maart 2023.²

² Op de locatie van de kunstburcht zijn aanwezige struiken met het oog op de algemene broedperiode op 13 maart reeds verwijderd.

Figuur 3: locatie kunstburcht (rode ovaal). De sterren geven indicatief de locatie van de burcht met de pijpen weer waarbij een ster voor meerdere pijpen kan staan. Rechtsboven locatie kunstburcht en linksonder basisprincipe kunstburcht

In een vervolgtraject op voorliggende werkzaamheden (zie kopje vervolgstappen) zal het spoortraject tussen Stavoren-Molkwerum graafwerend worden gemaakt in lijn met de eerder ingediende aanvraag en zoals uitgewerkt in 'Altenburg & Wymenga (augustus 2022). *Projectplan toepassing graafwerende maatregelen langs het spoor bij Molkwerum-Stavoren. A&W-notitie: 22-090 #1D*'. In het licht van deze toekomstige werkzaamheden zal vóór de aanleg van de kunstburcht op deze locatie al een deel van het hekwerk worden geplaatst in het weekend van 18 en 19 maart tussen de kunstburcht en spoor (oranje arcering in bovenstaand figuur). Het hekwerk zal daarbij tot op het waterpeil in de grond worden gedrukt dan wel middels een gegraven sleuf in de bodem worden gezet zodat dassen niet onder het hekwerk door het spoortalud kunnen ingraven. Op deze wijze hoeven er in het vervolgtraject geen hekwerkzaamheden meer plaats te vinden rondom de kunstburcht als deze betrokken is en wordt verstoring tegen die tijd voorkomen dan wel geminimaliseerd.

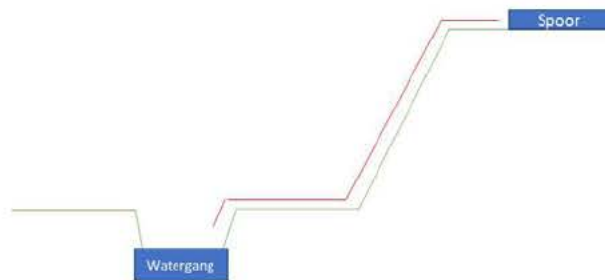
2. Ontmoedigingstraject bestaande burchten 45.8 en 45.9

Ná de aanleg van de kunstburcht zal zo spoedig mogelijk met medewerking van Stichting Das&Boom en na het verkrijgen van de ontheffing van RVO worden gestart met het verdere ontmoedigingstraject. Dit traject is erop gericht om zoveel mogelijk dassen uit het spoortalud te krijgen binnen een termijn van één week. De termijn van één week is in samenspraak met Stichting Das&Boom vastgesteld als reële termijn gezien het openbaar (spoor)belang waarbij de dassen die het talud zouden verlaten daar de tijd voor hebben.

In vooroverleg (16 maart 2023) is met RVO besproken om - gezien de algemene broedperiode- allereerst de vegetatie die nog aanwezig is op de burchten op de westzijde van het talud te verwijderen (zie rechter figuur). Gezien de start van de algemene broedperiode zal dit zo snel mogelijk worden uitgevoerd om te voorkomen dat reeds broedende (algemene broed)vogels worden verstoord en functionele nesten worden beschadigd dan wel vernietigd. Om broedende vogels te voorkomen worden/zijn linten in de begroeiing aangebracht en zal dagelijks overdag door de begroeiing worden gelopen om broedgevallen te voorkomen. Verder zal onder ecologische begeleiding van Stichting Das & Boom door ProRail de betreffende begroeiing worden verwijderd voor zover geen sprake is van verstoring van de burcht die leidt tot overtreding van verbodsbepalingen. Het verwijderen van die begroeiing is daarmee geen onderdeel van deze aanvraag.

Het ontmoedigingstraject start met het aanbrengen van gaas. Daartoe zal voor de burcht bij 45.9 een casenetgaas vanaf de teen van het talud tot het spoor (13 meter breed) worden gelegd over een lengte die de daar aanwezige pijpen omvat (zie rode lijn in onderstaande figuur 4 en foto van het talud op locatie (in rood gebied gaaswerk). De foto's van van eerder aangebracht gaas in Epse illustreren het gaas.³

Figuur 4: basisprincipe en ligging gaas op talud

³ Bij de burcht 45.9 zijn dusdanig veel pijpen aanwezig (een tiental) over een langer traject. Daarbij is het talud zodanig gevormd dat hier een gaaswerk op het talud een effectieve werkwijze is om het talud en de daar aanwezige pijpen af te sluiten en tussenliggend graafwerk te voorkomen.

Bij de burcht bij 45.8 is het talud dusdanig gevormd dat gaaswerk lastig is goed aan te laten sluiten. Daarbij zijn hier slechts enkele pijpen op een kort traject aanwezig. Daarom wordt hier ervoor gekozen om op deze locatie enkel met de dassenkleppen te werken.

Foto 1: Gaaswerk wat in 2009 is aangebracht in het talud bij Epse naar aanleiding van een burcht aan de zijde van het weiland (bron: Stichting Das&Boom).

Op de locaties met pijpen zal het gaaswerk worden opengeknippt en na een twee- tot drietal dagen/nachten worden voorzien van een dassenklep (antiterugkeervoorziening). De aanwezigheid van het gaas op het talud en de daarbij gepaard gaande werkzaamheden zullen voor sommige dassen mogelijk al voldoende reden zijn om de bestaande pijpen en burchten te verlaten en de kunstburcht te betrekken (Stichting Das&Boom). Daarnaast kunnen ze gedurende deze tussenfase nog tussen de kunst- en hun natuurlijke burcht bewegen en wordt tevens de kans verkleind dat een dassenmoeder zichzelf 'buitensluit' met de jongen nog in het talud. Ná deze tussenperiode zullen op elke pijp dassenkleppen worden gezet. Deze kleppen voorkomen dat dassen weer terug in het talud kunnen keren.

3. Zorgvuldig afgraven bestaande burchten 45.8 en 45.9 en af- & opvang

Na het verstrijken van de ontmoedigingstermijn van één week zal gestart worden met het zorgvuldig afgraven van de burchtlocaties. Ondanks de ontmoedigingsmaatregelen van Stap 2 is het niet uit te sluiten dat er nog dassen aanwezig zijn in de burcht. Gezien de periode is het daarbij ook niet uit te sluiten dat er jonge dassen aanwezig zijn in de burcht.^{4,5}

Voor het afgraven zullen de pijpen daarom zorgvuldig met klein materieel 'gevolgd' worden en na elke schep zal de ontstane opening visueel worden gecontroleerd op aanwezigheid door een ecologisch deskundige.

⁴ Van andere zoogdieren is bekend dat moederdieren hun jongen bij verstoring dan wel het niet meer bevallen van de verblijfplaats zelf verhuizen (onder andere vos). Bij dassen is dit vooralsnog niet bekend. Stichting Das&Boom kent zelf één geval waarbij een dassenmoeder met jongen in een schuur was aangetroffen en waarbij de moederdas de jongen dus waarschijnlijk aan het verhuizen was.

⁵ Ervan uitgaande dat de dassen in de reguliere piek zijn geworpen van half februari hebben die bij de start van het werk een leeftijd van ca. 5-6 weken. Op deze leeftijd zijn de jongen niet meer kaal en blind maar zijn waarschijnlijk ook nog niet zelfstandig genoeg om de burcht zelf te verlaten (dit zal pas vanaf ca. 8 weken gebeuren, medio half/eind april).

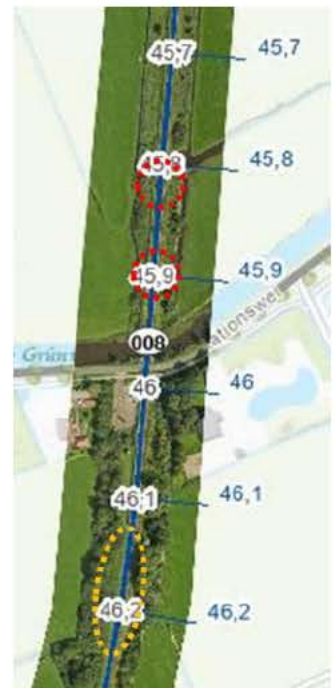

Figuur 5: Impressie zorgvuldig afgraven (bron: MOS-Ecologie)

Bij deze graafwerkzaamheden zal een dierenarts aanwezig zijn dan wel direct oproepbaar zijn. Bij het aantreffen van nog aanwezige dassen zal de dierenarts met een stok met verdoving dassen verdoven. De betreffende das zal tijdelijk worden opgevangen in een dassenopvang om eventuele onderkoeling te voorkomen. Dit zal in overleg met Stichting Das&Boom waarschijnlijk de opvang in Ureterp betreffen. Nadat is vastgesteld dat de das op voldoende kracht is, zal deze in de omgeving van de kunstburcht weer worden uitgezet. Eventueel aanwezige jongen zullen worden gevangen en separaat van de moederdas worden opgevangen en grootgebracht (Stichting Das&Boom/Ureterp). Dit om te voorkomen dat de moederdas vanuit stress de jongen doodbijt.

Ná het doorlopen van de hiervoor beschreven drie stappen van het dassenplan zal het spoor bij 45.8 en 45.9 weer worden hersteld/opnieuw worden opgebouwd.

Zoals vermeldt in de hieronder opgenomen paragraaf 'Vervolgstappen' is ProRail voornemens om zo spoedig mogelijk - ná het uitvoeren van het dassenplan - en de spoorse herstelwerkzaamheden (stap 1 tot en met 3)- het spoor structureel te beschermen tegen toekomstige graverij (stap 4). Vorig jaar is dit plan reeds beschreven in 'Altenburg & Wymenga (augustus 2022). Projectplan toepassing graafwerende maatregelen langs het spoor bij Molkwerum-Stavoren. A&W-notitie: 22-090 #1D' en ingediend als ontheffingsaanvraag. Samenvattend omvat dit plan het herstel van het spoortalud rondom de bestaande burchten van Stavoren tot en met Molkwerum en het preventief beschermen van het spoor tegen toekomstige graverij middels een hekwerk. Een deel van de hierin opgenomen werkzaamheden zullen daarbij in het kader van het voorliggend acuut spoorherstel reeds uitgevoerd worden. Aangezien het spoor nabij de burchtlocaties 45.8 en 45.9 in het kader van deze werkzaamheden wordt afgegraven en opnieuw wordt opgebouwd is ProRail voornemens om op deze locaties een drietal faunapassages -in lijn met het hiervoor genoemde projectplan en in afstemming met Stichting Das & Boom- alvast aan te leggen. De exacte locatie zal daarbij met Stichting Das & Boom in het veld worden bepaald maar is indicatief weergegeven in figuur 6.

Vanuit de acute herstelwerkzaamheden wordt rond 46.15 gekeken of de hier voorziene faunapassage ook direct wordt meegenomen in de werkzaamheden. Als dit technisch mogelijk is wordt dat gedaan, zoniet dan wordt dit vanuit het uitrastertraject in het najaar uitgevoerd (zie paragraaf Vervolgstappen).

Voorlopige planning bij 45.8 en 45.9

Doel van de planning is zo snel mogelijk de treinen weer te laten rijden met inachtneming van de tijd die nodig is om ecologisch verantwoord te handelen.

Het ontgraven inclusief aanvoer en afvoer van materiaal vindt vanaf het spoor plaats. Vanaf 14 april vindt in de nabijheid een 9-daagse buitendienststelling plaats voor spoorvernieuwing. Het deel bij de burchten is in deze periode niet bereikbaar. Om het gehele traject op 24 april weer in

dienst te kunnen nemen moeten de werkzaamheden in het spoortalud ter plaatse van de burchten uiterlijk op 13 april zijn afgerond.

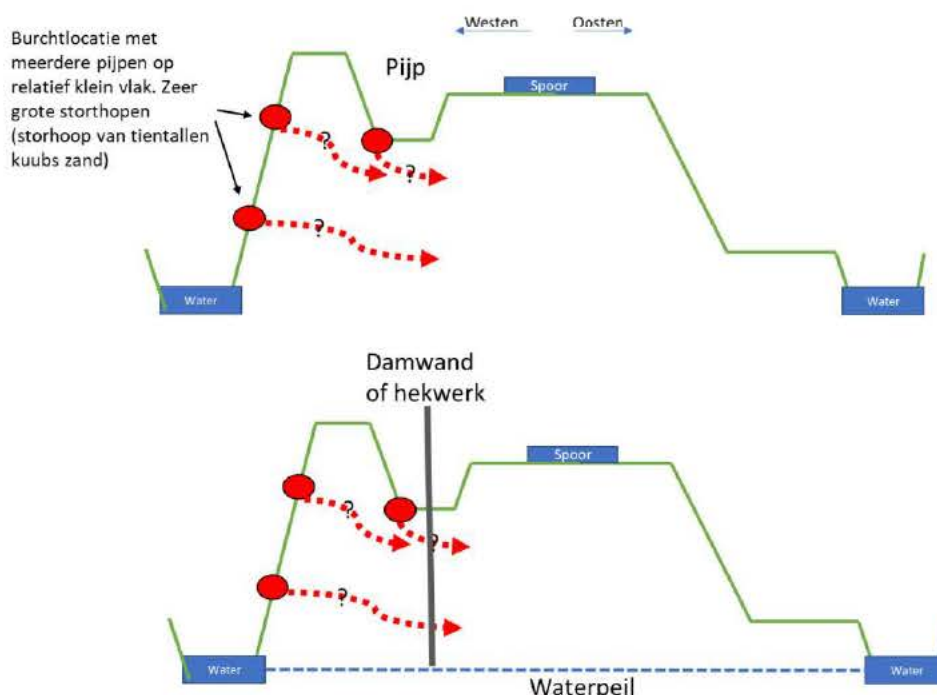
Stap en werkzaamheid	Data
Hekwerk kunstburchtlocatie, stap 1	18-19 maart
Aanleg kunstburcht, stap 1	20-21 maart
Start ontmoedigingsmaatregelen (mits verkrijgen ontheffingsbesluit), stap 2	21 (22) – 28 (29) maart
Afgraven en af- en opvang, stap 3	>28-29 maart
Talud herstel, stap 3	>28-29 maart
Aanbrengen graafwerend hekwerk over grotere lengte, stap 4	Nader te bepalen met indien nodig uitloop na broedseizoen

Dassenplan bij burchten bij 46.15

De situatie bij 46.15 direct ten zuiden van station Molkwerum (westzijde talud) verschilt ten opzichte van de burchten bij 45.8 en 45.9 en vraagt daarom om een andere werkwijze. Op deze locatie ligt aan de westzijde van het spoortalud naast een ondiepe greppel een tweede talud (ca 1 meter hoger dan het spoor) welke afloopt tot de onderliggende watergang. Op deze locatie ligt:

- In de greppel tussen spoortalud en dit talud ligt een enkele pijp (ondergrondse richting niet zichtbaar; zie onderstaande middelste foto)
- en aan de andere zijde van het (niet spoorse) talud ligt aan de westzijde meerdere pijpen met grote storthopen met enkele tientallen kuubs zand (zie onderstaande foto rechterzijde van enkele pijpen)

Figuur 6 locatie dassenburcht km 46.15 en principe scheiding grondlichaam burcht en baanlichaam spoor

Gezien de grote hoeveelheden zand die aan de westzijde naar buiten zijn gewerkt (tientallen kuubs) zit in het grondlichaam (linker deel) buiten het spoortalud een omvangrijke hoofdburcht van tientallen meters aan graafwerk (zo niet honderden meters).⁶ Gezien de grote hoeveelheid zand is het op deze locatie echter ook niet uit te sluiten dat er vanuit het (niet spoorse) grondlichaam graverij onder de tussenliggende greppel ook richting spoortalud loopt. In overleg met Stichting Das & Boom is een werkwijze bepaald die zo minimaal mogelijke verstoring heeft op de burcht in het grondlichaam naast de spoorbaan en de daar aanwezige dassen. Hierdoor is het niet noodzakelijk om het grondlichaam naast de spoorbaan af te graven.

Op deze locatie bestaat de voorgenomen ingreep om in de tussenliggende greppel een damwand dan wel hekwerk tot aan het waterpeil (of zo diep als technisch mogelijk is) te persen dan wel te graven. Op deze wijze is het mogelijk om dat deel van de hoofdburcht -wat in het (niet spoorse) grondlichaam ligt- grotendeels te behouden en tegelijkertijd te voorkomen dat vanuit dit betreffende grondlichaam opnieuw in de spoorbaan wordt gegraven. Gezien de grootte van dit (niet spoorse) grondlichaam zullen dassen in de toekomst hier tevens voldoende (alternatieve) graafruimte hebben.

Na het persen van damwand of inbrengen hekwerk is het niet uit te sluiten dat eventueel aanwezige pijpen die onder de greppel tot in het spoortalud lopen worden afgesloten. Daarbij is het ook niet uit te sluiten dat eventueel aanwezige dassen worden afgesloten door de damwand dan wel hekwerk. Het is onwaarschijnlijk dat deze dassen zichzelf kunnen uitgraven waardoor het niet is uitgesloten dat eventueel aanwezige dassen in mogelijk aanwezige pijpen in het spoortalud op deze locatie worden verwond dan wel worden gedood.

Om het spoortalud vervolgens stabiel te krijgen is het mogelijk noodzakelijk om op deze locatie middels trillingen (met een stopmachine of windhof) het talud in te trillen en aan te vullen met ballast.

Effecten werkzaamheden op de aangevraagde soorten

Das 45.8 en 45.9

⁶ Vuistregel van Stichting Das & Boom is dat elke kuub zand van een storthoop gelijk staat aan ca. 15 meter aan gangenstelsel.

Als gevolg van de werkzaamheden zullen de in het talud aanwezige burchten bij 45.8 en 45.9 volledig worden afgegraven en zal het spoortalud opnieuw worden opgebouwd. Hierdoor zullen deze burchten verdwijnen. Ter compensatie van het verdwijnen van deze hoofd- en bijburcht wordt ten noorden van de watergang bij 45.8 aan de westzijde een kunstburcht gerealiseerd.

Ná het realiseren van deze kunstburcht (stap 1) zal gestart worden met ontmoedigingsmaatregelen op en rond de bestaande burchten (stap 2), zoals hiervoor beschreven. Als gevolg hiervan zullen de burchten en aanwezige dassen worden verstoord en op deze wijze worden bewogen om de alternatieve burcht te betrekken. De ontmoediging is er daarbij op gericht om zoveel mogelijk dassen uit het talud te krijgen alvorens het afgraven (stap 3) plaatsvindt.

Bij het uitvoeren van stap 3 zal met klein materiaal onder ecologische begeleiding -en aanwezige dierenarts voor af- en opvang van dassen- zorgvuldig de burchten worden afgegraven. Ondanks de hiervoor beschreven maatregelen is het niet mogelijk om uit te sluiten dat er dassen(jongen) verwond dan wel gedood worden als gevolg van de acute herstelwerkzaamheden. De maatregelen zoals hiervoor beschreven zijn er echter op gericht om deze kans zo minimaal mogelijk te laten zijn en om opzettelijk verwonden of doden te voorkomen.

Omdat er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.10 lid 1a en lid 1b) ten aanzien van Das, wordt er voor de soort een ontheffing aangevraagd.

Das 46.15

Voor de burcht bij 46.15 is gekozen voor een werkwijze waarbij de hoofdburcht (grotendeels) behouden kan blijven. Middels het persen van een damwand of ingraven/intrillen van hekwerk in de greppel tussen het spoorse en niet spoorse talud wordt het spoor hier hersteld en beschermd. Het is mogelijk noodzakelijk om middels een stopmachine, windhof of vergelijkbaar materiaal de spoorbaan nog te herstellen.

Door het plaatsen van de damwand/hekwerk blijft de hoofdburcht inclusief de daar aanwezige dekking behouden. Het is echter niet uit te sluiten dat er ondergrond pijpen onder de greppel doorlopen in het spoortalud en deze ondermijnen. Door het plaatsen van de damwand/hekwerk is het niet uit te sluiten dat eventueel aanwezige dassen worden afgesloten door de damwand dan wel hekwerk. Het is onwaarschijnlijk dat deze dassen zichzelf kunnen uitgraven waardoor het niet is uitgesloten dat eventueel aanwezige dassen in mogelijk aanwezige pijpen in het spoortalud op deze locatie worden verwond dan wel worden gedood.

Omdat er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.10 lid 1a en lid 1b) ten aanzien van Das, wordt er voor de soort een ontheffing aangevraagd.

Overige natuurwaarden

De plannen veroorzaken mogelijk conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van overige natuurwaarden. Voor het herstel van het talud en afgraven van de burchten is het noodzakelijk dat begroeiing op de bestaande burchten bij 45.9 en 45.8 worden verwijderd. Door deze werkzaamheden zal er in de kwetsbare periode met grondrijdende voertuigen binnen 20 meter van de kunstburcht en de burcht bij 46.15 en worden gewerkt. Daarnaast zal de volledige dekking op de burcht en pijpen worden verwijderd waarvoor een ontheffing van verbodsbepaling art. 3.10 lid 1b ten aanzien van Das noodzakelijk. Gezien de doorlooptijd van de procedure en de reeds begonnen indicatieve broedperiode (15 maart tot 15 juli) zal indien eerdere verwijdering niet mogelijk bleek te zijn (zie hiervoor onder 2) pas in de start van de broedperiode begroeiing verwijderd kunnen worden in het kader van de ontmoediging en het noodzakelijk spoorherstel. In de huidige planning wordt daarvoor 22 á 23 maart aangehouden (mits tijdig een besluit wordt verleend).

Bij deze rooiwerkzaamheden worden mogelijk algemene broedvogels verstoord bij de start van de nestbouw en worden startende nesten mogelijk beschadigd (art. 3.1 lid 2). Gezien de bestaande begroeiing (laag opgaande houtig struweel) zijn jaarrond beschermde nesten

Werkwijze locatie 46.15

In tegenstelling tot locatie 45.8 en 45.9, is bij locatie 46.15 onduidelijk wat de aanvoerroute van materiaal is en of er hier vanaf het spoor en/of ook naast het spoor wordt gewerkt. Graag uw nadere onderbouwing.

Voor de werkzaamheden bij 46.15 zal vanuit het spoor materiaal worden aangeleverd en vanuit het spoor gewerkt worden.

Vervolgstappen

De ontheffing wordt aangevraagd met een looptijd van circa 8 maanden (tot en met november 2023). Onderdeel hiervan is conform de ingediende memo ook de uitvoer van preventieve (daswerende-)maatregelen op het overig deel van het spoortracé zodra het beschreven dassenplan (stappen 1 t/m 3) is uitgevoerd. U wordt er echter op gewezen dat u hiertoe dan het werkgebied waarop de ontheffingsaanvraag toeziet ook dient uit te breiden met het van toepassing zijnde spoortracé (zowel tekstueel als op kaart aangegeven). Thans ziet de aanvraag alleen toe op/rond spoorkm. 45.8, 45.9 en 46.15. Graag uw aanvulling hierbij.

De vervolgstap (het aanbrengen structureel graafwerende maatregelen Stavoren-Molkwerum) is onderdeel van deze aanvraag. Daarbij zal een gefaseerde aanpak worden gevolgd. Deze bestaat eruit dat als onderdeel van de huidige werkzaamheden de graafwerende maatregelen (damwand en hekwerken; km 44.9-46.5, zie separate bijlage hekwerk) en aanleg faunapassages rond de huidige dassenactiviteit bij Molkwerum direct worden uitgevoerd.

In een vervolg zal daarnaast het verdere traject richting Stavoren ook worden uitgerust met graafwerende maatregelen (km 46.5-ca. 50.0). Voor deze vervolgstap is echter nog niet alle benodigde informatie beschikbaar. ProRail zal deze tijdig voor uitvoering aanleveren. Deze zal hoogst waarschijnlijk in lijn liggen met het Projectplan zoals eerder ingediend en opgesteld door Altenburg & Wymenga. ProRail stelt voor om het aanleveren van de aanvullende informatie als voorwaarde in de ontheffing op te nemen.

Plangebied

Als tweede verzoeken wij t.a.v. de vervolgstappen de ontheffingsaanvraag v.w.b. de locatie uit te breiden met het gehele spoortracé tussen Molkwerum en Stavoren en dat ook met kaartmateriaal te ondersteunen. Dat om de werking van ons besluit ook juridisch te kunnen borgen en RVO hecht er veel waarde aan de preventieve maatregelen nu ook in een besluit te kunnen borgen voor heel het tracé. Verzoek is dan ook de aanvraag betrekking te laten hebben op spoorkm. 44.9-50.0 als zijnde het totaal zoals jullie dat ook in jullie reactie schriftelijk weergeven, zij het dat de bijlage (kaartmateriaal) waarnaar verwezen wordt enkel toeziet op km 44.9-46.5. Dat dekt dus niet alles af. Het verzoek is om dit zodoende aan te vullen. Dat nog niet alle informatie bekend is zullen we met aanvullende voorschriften borgen en zal er t.z.t. nog het e.e.a. aangevuld moeten worden.

Aangaande je twee vragen over (1) een kaart voor de structurele maatregelen tussen Molkwerum en Stavoren en (2) het plaatsen van de damwand bij Molkwerum kan je bijgevoegd de kaart en onderstaand een nadere uitleg vinden betreffende de damwand.

Alternatieven

De vraag over de alternatieven: RVO vraagt in haar uitvraag een duidelijke keuze te maken tussen enerzijds een damwand persen óf een hekwerk plaatsen met het oog op het verminderen van het risico op doden. Beiden worden in jullie memo als optie aangedragen. Jullie huidige reactie op dit punt is in deze niet voldoende helder. Ik lees tussen de regels door dat er voor de optie van het plaatsen van een damwand wordt gekozen. Kunnen jullie dit bevestigen?

Ten zuiden van station Molkwerum bevindt zich een grootschalige hoofdburcht in het westelijke gelegen niet-spoorse dijklichaam. In de aanvraag kan je hiervoor een indicatief dwarsprofiel vinden. Om deze hoofdburcht te behouden én een structurele graafwerende maatregel uit te voeren, is het noodzakelijk om in de tussenliggende greppel een damwand te persen.

Een ecologisch wenselijker alternatief is er niet. Voor het plaatsen van een hekwerk zal een dusdanige grote ontgraving moeten plaatsvinden in de greppel dat ook het niet-spoorse dijklichaam met de hierin gelegen hoofdburcht (deels) afgegraven moet worden. Dit in verband met de beperkte ruimte aldaar. Een dergelijke grote ontgraving zou noodzakelijk zijn omdat het hekwerk tot het waterpeil zou moeten lopen en het talud en dijklichaam ruim boven het waterpeil ligt. Voor het persen van een damwand is een ontgraving niet noodzakelijk en kan vanuit het spoor uitgevoerd worden.

In samenwerking met Stichting Das & Boom en Altenburg & Wymenga is daarom bepaald dat de ecologisch meest wenselijke werkwijze voor de hier gelegen dassenburcht én daarmee voor de lokale dassenpopulatie een damwand is. Hierbij dus die bevestiging.